

Vakuutusoiikeus

Toimintakertomus 2020

Vakuutusoikeus

Toimintakertomus 2020

Sisältö

- 3** Vuosi 2020 – kehittämistä ja tuloksellista toimintaa
- 5** År 2020 – utveckling och resultatrik verksamhet
- 7** Vakuutusoikeus toimeentuloturvan erityistuomioistuimena
- 10** Vakuutusoikeuden lainkäyttötoiminta
- 16** Vakuutusoikeuden organisaatio ja henkilökunta
- 20** Toiminnan kehittäminen

Vakuutusoikeus
PL 1005 (Ratapihantie 9)
00521 Helsinki
Vaihde 029 564 3200

www.vakuutusoikeus.fi

Kuvat: Vakuutusoikeus, s. 14 Ingimage
Ulkoasu: Mainostoimisto Visuviestintä Oy, Taina Ståhl
Paino: Grano Oy, Helsinki 2021

4041 0955
Painotuote

” Lainsäädännön puolelta vuoden 2020 osalta voi nostaa esiin merkittävänä muutoksena uuden prosessilain. ”

Vuosi 2020 – kehittämistä ja tuloksellista toimintaa

Vuosi 2020 osoitti sen, että asiat eivät aina mene niin kuin toivoisi ja on etukäteen suunnitellut. Maaliskuussa Suomeenkin levinnyt maailmanlaajuinen koronapandemia aiheutti merkittäviä työ- ja toimintatapojen muutoksia myös vakuutusosoikeudessa sekä ison huolen henkilökunnan terveydestä ja jaksamisesta.

Kertomusvuonna vakuutusosoikeudessa otettiin hallinto- ja erityistuomioistuinten uusi asianhallintajärjestelmä HAIPA vaiheittain käyttöön. HAIPAn käyttöönotto mahdollistaa sähköisen yhteistyön viranomaisten, yksityisoikeudellisten yhteisöjen ja kansalaisten sekä tuomioistuimen asiantuntijajäsenten kanssa, joten uudistus on tervetullut. Uuden asianhallintajärjestelmän käyttöönoton myötä olemme muokanneet työ- ja toimintatapojamme sähköisten asiakirjojen ja sähköisen asiakirjaliikenteen vaatimalla tavalla. Siirtymävaiheessa osa asioista on kuitenkin vielä vanhassa paperimaailmaan perustuvassa järjestelmässä, mikä aiheuttaa omat haasteensa uuden opettelulle.

Lainsäädännön puolelta vuoden 2020 osalta voi nostaa esiin merkittävänä muutoksena uuden prosessilain. Laki oikeudenkäynnistä hallintoasioissa (808/2019) tuli voimaan 1.1.2020 ja se kumosi runsaat 20 vuotta voimassa olleen hallintolainkäyttölain (586/1996). Uusi prosessilaki toi mukanaan kaivattuja uudistuksia muun muassa prosessin johdon näkökulmasta. Uutta prosessilakia sovelletaan vakuutusosoikeudessa lain siirtymäsäännösten mukaan päätöksiin, jotka on tehty lain voimaan tulon jälkeen, joten ottaen huomioon vakuutusosoikeuden asema muutoksenhakutuomioistuimena uutta lakia ei ole vielä sovellettu kovinkaan paljoa.

Nykyisessä toimintaympäristössä tuomioistuimien on lainkäyttötyön ohella otettava huomioon myös muusta lainsäädännöstä kuin prosessilaeista tai ratkaistaviin asioihin liittyvästä substanssilainsäädännöstä tulevat velvoitteet. Toiminnan on täytettävä esimerkiksi asiakirjahallinnon, tietosuoja ja tietoturvan sekä saavutettavuuden vaatimukset. Vuonna 2020 vakuutusosoikeudessa tehtiin paljon työtä myös näiden asioiden eteen uudistamalla muun muassa internet-sivut, päivittämällä tietosuoja- ja saavutettavuusselosteet sekä laatimalla asiakirjajulkisuuskuvaus.

Henkilökohtaisesti koen omaksi tärkeimmäksi tehtäväkseni varmistaa, että vakuutus-oikeuden henkilökunnalla on parhaat mahdolliset edellytykset hoitaa työnsä ja että vakuutus-oikeudella on riittävät resurssit käsiteltävien asioiden määrään ja laatuun suhteutettuna. Lisäksi haluan luoda vakuutus-oikeuden sisällä luottamuksen ilmapiiriä, jossa työ- ja toimintatapojen kehittäminen tapahtuu yhteisöohjautuvuuden kautta. Kehittämistoimenpiteille ja uuden opettelulle on myös annettava työyhteisössä oma aikansa sekä varattava koulutukseen ja osaamisen kehittämiseen riittävästi resursseja. Tällä tavoin voimme varmistaa, että päätösten laatu säilyy korkealla tasolla ja että myös käsittelyajat saadaan pidettyä kohtuullisella tasolla. Nämä ovat asioita, joita ei voi riittävästi korostaa ja ottaa esille myös keskusteluissa ja tulosneuvotteluissa Tuomioistuinviraston kanssa.

Vuonna 2020 vakuutus-oikeudessa ratkaistiin 5 269 asiaa, eli 263 asiaa enemmän kuin vuonna 2019. Myös keskimääräinen käsittelyaika laski vuoden 2019 tasosta ja se oli vuoden 2020 lopussa 9,4 kuukautta. Vuosi sujui näitä mittareita käyttäen hyvin, eikä tuloksellisuudessa tapahtunut koronapandemian aiheuttamista haasteista huolimatta notkahdusta. Vakuutus-oikeuden henkilökunta osoitti suurta joustavuutta ja kykeni sopeuttamaan nopealla aikataululla tuttuja ja turvallisia työ- ja toimintatapoja koronapandemian suojautumis- ja rajoittamistoimien edellyttämällä tavalla. Uusia digitaatioita opeteltiin ja opittiin.

Vakuutus-oikeuden tavoitteena on nyt ja jatkossakin antaa laadukasta ja tehokasta oikeusturvaa toimeentuloturvan muutoksenhakijoille vallitsevista olosuhteista riippumatta. Lainsäädännön kehitys ja digitalisaatio tukevat tavoitteen toteuttamista ja luovat nykyaikaiset puitteet asioiden käsittelylle, mutta isoin kiitos laadukkaasta työstä kuuluu vakuutus-oikeuden henkilökunnalle, joka on tehtäviinsä ja oman osaamisensa kehittämiseen hyvin sitoutunutta ja motivoitunutta.

Tuula Kivari
Ylituomari

År 2020 – utveckling och resultatrik verksamhet

År 2020 visade att saker och ting inte alltid går som man vill och hur man planerat. Den globala coronapandemin som spred sig även till Finland i mars orsakade stora ändringar i arbets- och verksamhetssätten också i försäkringsdomstolen samt stor oro över personalens hälsa och ork i arbetet.

Under berättelseåret tog försäkringsdomstolen stegvis i bruk förvaltnings- och specialdomstolarnas nya ärendehanteringssystem HAIPA. Användningen av HAIPA möjliggör elektroniskt samarbete med myndigheter, privaträttsliga organisationer och medborgare samt med domstolens sakkunnigmedlemmar, så därför är reformen välkommen. I och med att vi har tagit i bruk det nya ärendehanteringssystemet, har vi också anpassat våra arbets- och verksamhetssätt enligt de krav som elektroniska dokument och elektronisk dokumenttrafik ställer. I övergångsfasen finns ännu en del av ärendena kvar i det gamla pappersbaserade systemet, vilket skapar sina egna utmaningar när vi samtidigt ska lära oss nya saker.

Angående lagstiftningen under 2020 kan vi lyfta fram den nya processlagen som en viktig reform. Lagen om rättegång i förvaltningsärenden (808/2019) trädde i kraft 1.1.2020 och upphävde förvaltningsprocesslagen (586/1996) som varit i kraft i drygt 20 år. Den nya processlagen medförde efterlängtade förnyelser bland annat ur processledningens synvinkel. I försäkringsdomstolen tillämpas den nya processlagen enligt lagens övergångsbestämmelser på beslut som fattats efter det att lagen trädde i kraft, så med tanke på försäkringsdomstolens ställning som fullföljdsdomstol har den nya lagen inte ännu tillämpats särskilt ofta.

I den nuvarande verksamhetsmiljön måste domstolarna utöver rättskipningsarbetet även beakta de skyldigheter som åläggs dem också från annan lagstiftning än från processlagarna eller den substanslagstiftning som anknyter till ärendena som ska avgöras. Verksamheten måste uppfylla kraven på till exempel dokumentförvaltning, dataskydd, datasäkerhet och tillgänglighet. År 2020 gjorde försäkringsdomstolen

mycket arbete även för dessa bland annat genom att förnya sin webbplats, uppdatera dataskyddsbeskrivningen och tillgänglighetsutlåtandet och utarbeta beskrivningen av handlingars offentlighet.

Personligen ser jag som min viktigaste uppgift att säkerställa att försäkringsdomstolens personal har de bästa möjliga förutsättningarna att sköta sitt jobb och att försäkringsdomstolen har tillräckliga resurser i förhållande till antalet och typen av ärenden. Jag vill också inom försäkringsdomstolen skapa en anda av förtrogenhet där arbets- och verksamhetsätten utvecklas genom kollektivstyrning. Personalen bör ges tid för utvecklingsåtgärderna och för att lära sig det nya och det bör reserveras tillräckliga resurser för skolning och kompetensutveckling. På detta sätt kan vi säkerställa att beslutens kvalitet hålls på hög nivå och även att behandlingstiderna förblir rimliga. Dessa är saker som inte kan betonas nog och de bör lyftas fram även i samtalen och resultatförhandlingarna med Domstolsverket.

Under 2020 avgjorde försäkringsdomstolen 5 269 ärenden, vilket var en ökning med 263 ärenden från 2019. Även den genomsnittliga behandlingstiden sjönk från 2019 och var 9,4 månader i slutet av 2020. Med tanke på dessa mätare var det ett bra år och resultatet sjönk inte trots coronapandemins utmaningar. Försäkringsdomstolens personal visade prov på stor flexibilitet och kunde snabbt anpassa sina bekanta och trygga arbets- och verksamhetsätt enligt vad som förutsattes av coronapandemins skydds- och begränsningsåtgärder. Vi lärde och anammade oss nya digitala färdigheter.

Försäkringsdomstolens mål är och kommer att vara att tillhandahålla högklassigt och effektivt rättsskydd för ändringssökande inom utkomstskyddet trots rådande omständigheter. Utvecklingen av lagstiftningen samt digitaliseringen stöder genomförandet av målsättningen och skapar moderna förhållanden för ärendenas handläggning, men det största tacket går till försäkringsdomstolens personal, som är mycket engagerad och motiverad att utföra sina uppgifter och utveckla sin kompetens.

Tuula Kivari
Överdomare

Vakuutusoikeus toimeentuloturvan erityistuomioistuimena

Vakuutusoikeus on toimeentuloturva-asioiden erityistuomioistuin. Vakuutusoikeuden tehtävänä on antaa laadukasta ja tehokasta oikeusturvaa toimeentuloturvan muutoksenhakijoille.

Vakuutusoikeus kuuluu oikeusministeriön hallinnonalaan ja se käy tulosneuvottelut 1.1.2020 toimintansa aloittaneen Tuomioistuinviraston kanssa. Vakuutusoikeuden toiminnasta on säädetty tuomioistuinlaissa (673/2016), laissa oikeudenkäynnistä vakuutusoikeudessa (677/2016) sekä vakuutus-oikeuden työjärjestyksessä.

Vakuutusneuvostosta erityistuomioistuimeksi

Vuonna 1917 perustettiin nykyistä tapaturmavakuutuslakia edeltäneen työväen tapaturmavakuutusasetuksen mukaisten asioiden käsittelemistä varten vakuutusneuvosto, joka toimi muutoksenhakuelimenä näissä asioissa ja sillä oli myös korvausten määräämiseen liittyviä tehtäviä.

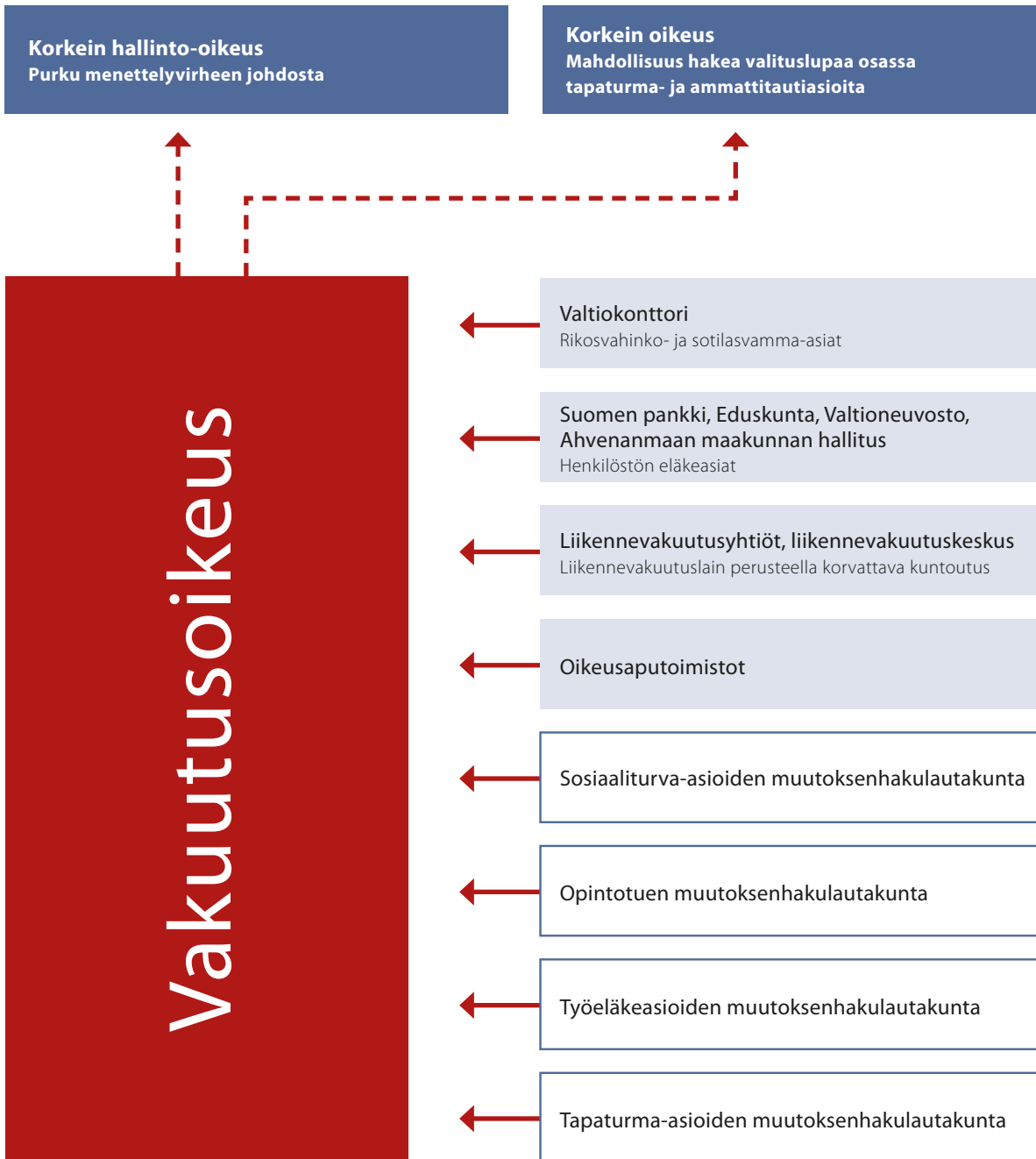
Vakuutusneuvosto muuttui vuonna 1943 vakuutus-oikeudeksi. Aluksi vakuutusoikeus toimi muutoksenhakutuomioistuimena työtapaturma- ja sotilasvamma-asioissa. Sitten vakuutusoikeuden tehtävät ovat toimeentuloturvajärjestelmän kehittämisen yhteydessä huomattavasti laajentuneet. Euroopan ihmisoikeus-sopimukseen liittyminen on edellyttänyt muutoksenhakumahdollisuuden avaamista useissa uusissa asioissa vakuutusoikeuteen. Nykyisin vakuutusoikeudessa on yli 40 pääasiaryhmää.

Vakuutusoikeudessa käsiteltävät asiat

Vakuutusoikeudessa käsiteltäviä keskeisiä asiaryhmiä ovat:

- työeläkeasiat, maatalousyrittäjien eläkeasiat, maatalousyrittäjien sukupolvenvaihdoseläkeasiat ja luopumiseläkeasiat, maatalousyrittäjien luopumiskorvaus- ja luopumistukiasiat, yrittäjien eläkeasiat, merimieseläkeasiat ja julkiset eläkeasiat sekä työeläkeasioihin liittyvät kuntoutusasiat
- työtapaturma- ja ammattitautiasiat, maatalousyrittäjien tapaturma-asiat, sotilastapaturma-asiat ja urheilijoiden tapaturma-asiat sekä tapaturma-asioihin liittyvät kuntoutusasiat
- rikosvahinkoasiat
- kansaneläkeasiat ja takueläkeasiat
- työttömyysturva-asiat, ammattitutkinto-stipendi- ja aikuiskoulutustukiasiat sekä palkkaturva-asiat
- opintotukiasiat ja koulumatkatukiasiat
- asumistukiasiat ja eläkkeensaajan asumistukiasiat
- alle 16-vuotiaan ja 16 vuotta täyttäneen vammaistukiasiat sekä eläkettä saavan hoitotukiasiat
- sosiaaliturvan soveltamisasiat
- sairausvakuutusasiat ja lapsilisäasiat
- lasten kotihoidon tukiasiat
- elatustukiasiat

Vakuutusoikeuden asema toimeentuloturva-asiain muutoksenhakujärjestelmässä

Vakuutusoikeuden asema toimeentuloturva-asiain muutoksenhakujärjestelmässä

Vakuutusoikeus on käsittelemissään asioissa ylin muutoksenhakuaste lukuun ottamatta eräitä työtapaturma- ja ammattitautiasioita, joista on tietyin edellytyksin mahdollisuus hakea valituslupaa korkeimmalta oikeudelta.

Toimeentuloturva-asioissa muutoksenhakujärjestelmä on pääosin kaksiportainen. Etuuksia myöntävien laitosten ja yhtiöiden päätöksistä voidaan hakea muutosta oheisen kaavion mukaisilta muutoksenhakulautakunnilta, jotka toimivat näissä asioissa ensimmäisenä muutoksenhakuasteena. Lautakuntien antamiin päätöksiin voidaan hakea muutosta vakuutusoikeudelta.

Muutoksenhakulautakunnat

Työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunnalta voidaan hakea muutosta eläkelaitosten päätöksiin, joista suurin osa koskee työeläkkeitä.

Tapaturma-asioiden muutoksenhakulautakunnalta voidaan hakea muutosta vakuutuslaitosten päätöksiin muun muassa lakisääteiseen tapaturmavakuutukseen liittyvissä työtapaturma-, ammattitauti- ja kuntoutusasioissa.

Opintotuen muutoksenhakulautakunnalta voidaan hakea muutosta Kansaneläkelaitoksen päätöksistä opintotuki- ja koulumatkatukiasioissa.

Sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunnassa on runsaasti erilaisia asiaryhmiä. Muutoksenhakulautakunnasta voi hakea muutosta muun muassa Kansaneläkelaitoksen ja työttömyyskassojen työttömyysturva-asioissa antamiin päätöksiin, Työllisyysrahaston aikuiskoulutustukea koskeviin päätöksiin sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten palkkaturva-asioissa antamiin päätöksiin. Lautakunnasta voi hakea muutosta myös Kansaneläkelaitoksen antamista päätöksistä esimerkiksi kansaneläkeasioissa, vammaintukiasioissa, eläkettä saavan hoitotukiasioissa, asumistukiasioissa, eläkkeensaajan asumistukiasioissa, lapsilisäasioissa sekä sairausvakuutuslain mukaisissa asioissa.

Muutoksenhaku suoraan vakuutusoikeuteen

Eräissä asiaryhmissä muutoksenhakujärjestelmän kaksiportaisuudesta on poikettu. Muun muassa Valtiokonttorin rikosvahinkoasioissa ja sotilasvammasioissa antamiin päätöksiin voidaan hakea muutosta suoraan vakuutusoikeudelta. Samoin liikennevakuutuslain perusteella korvattavaa kuntoutusta koskevissa asioissa vakuutuslaitoksen päätökseen voidaan hakea muutosta suoraan vakuutusoikeudelta.

Vakuutusoiden lainkäyttötoiminta

Muutoksenhakuasioiden käsittelyyn vakuutusoidessa sovelletaan lakia oikeudenkäynnistä hallintoasioissa (myöhemmin hallintoprosessilaki). Hallintoprosessilaki (808/2019) on tullut voimaan 1.1.2020 ja se on kumonnut hallintolainkäyttölain, jota kuitenkin edelleen sovelletaan asioissa, joissa valituksenalainen päätös on tehty 31.12.2019 tai sitä aikaisemmin.

Asia käsitellään vakuutusoidessa kirjallisesti valituksen, valituksen kohteena olevan päätöksen ja muun oikeudenkäyntiaineiston perusteella. Vakuutusoiden on huolehdittava siitä, että asia tulee selvitettyksi. Vakuutusoiden voi hallintoprosessilain mukaan asettaa asian laatuun nähden kohtuullisen määräajan, jonka kuluessa osapuolten on toimitettava mahdollinen lisäselvitys asiassa. Jos osapuoli toimittaa selvitystä tämän määräajan jälkeen, vakuutusoiden voi jättää sen huomioon ottamatta.

Vakuutusoiden on varattava asianosaiselle tilaisuus esittää käsityksensä muiden oikeudenkäynnin osapuolten esittämistä vaatimuksista ja muusta oikeudenkäyntiaineistosta. Hallintoprosessilaissa on määritelty erikseen ne tilanteet, joissa asian saa ratkaista asianosaista kuulematta.

Asiassa voidaan järjestää myös suullinen valmistelu, katselmus tai tarkastus sekä suullinen käsittely siten kuin hallintoprosessilaissa säädetään. Mikäli suullista käsittelyä ei asianosaisen vaatimuksesta huolimatta järjestetä, tästä on ilmoitettava asianosaiselle ja samalla varattava tilaisuus esittää kirjallista lisäselvitystä. Hallintoprosessilaissa on erikseen määritelty ne seikat, joiden perusteella ilmoittamisesta voidaan luopua.

Asian käsittely päättyy vakuutusoidessa vakuutusoiden antamaan päätökseen, joka lähetetään asianosaisille.

Valitusasioiden käsittely vakuutusoidessa on yksityiselle muutoksenhakijalle pääsääntöisesti maksutonta. Maksu peritään päätöksen poistamista koskeissa asioissa myös yksityiseltä hakijalta, ellei perimättä jättämiselle ole lakisääteisiä perusteita.

Vakuutusoiden voi hakemuksesta poistaa lainvoimaisen vakuutusoiden ja muutoksenhakulautakunnan antaman päätöksen, jos se katsoo päätöksen perustuneen virheelliseen tai puutteelliseen selvitykseen tai olevan ilmeisesti lain vastainen.

Asianosaiselle voi oikeudenkäynnistä vakuutusoidessa aiheutua kuluja esimerkiksi asiamiehen käyttämisestä avustajana oikeudenkäynnissä, asiaan liittyvästä todistelusta sekä mahdolliseen suulliseen käsittelyyn liittyvistä matkakustannuksista.

Oikeusapulain (257/2002) nojalla muutoksenhakijalla voi olla oikeus taloudellisen asemansa perusteella saada oikeusapua korvauksetta tai omavastuusuutta vastaan.

Lainkäyttöasioiden ratkaiseminen

Vakuutusoiden päätösvaltaisuudesta ja asiantuntijajäsenten osallistumisesta ratkaisukokoonpanoon säädetään oikeudenkäynnistä vakuutusoidessa annetussa laissa.

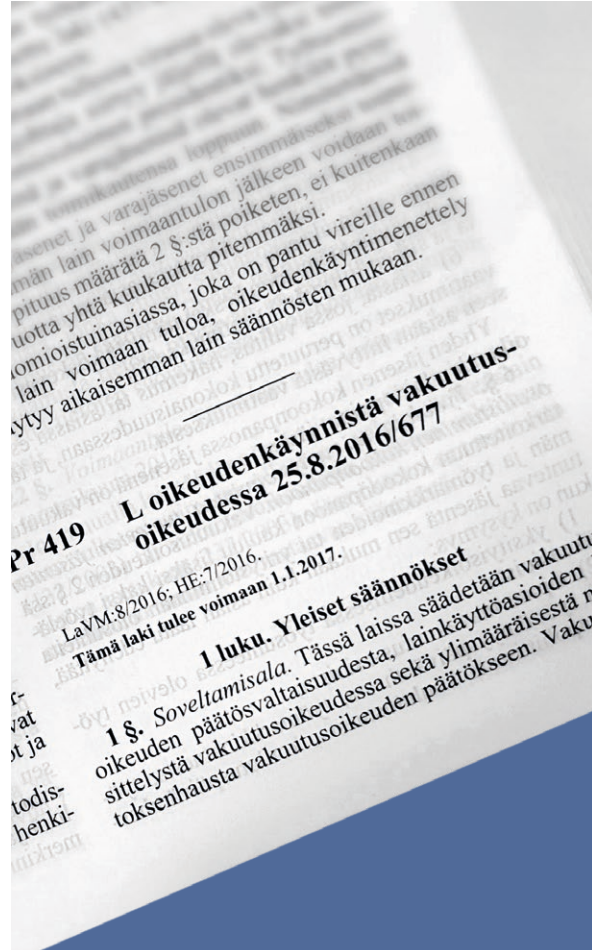
Lainkäyttöasiat ratkaistaan vakuutusoikeudessa yhden, kahden, kolmen tai viiden jäsenen ratkaisukokoonpanossa asian laadun mukaan. Periaatteellisesti merkittävät asiat voidaan ratkaista laajemmassa kokoonpanossa, joita ovat vahvennettu istunto tai täysistunto.

Vakuutusoikeus on päätösvaltainen kolmen lainoppineen jäsenen kokoonpanossa, jollei päätösvaltaisuudesta ole toisin säädetty. Kokoonpanon kolmesta jäsenestä yksi on lääkärijäsen, jos lääketieteellinen selvitys voi vaikuttaa asian ratkaisuun. Viiden jäsenen kokoonpanoon kuuluu lisäksi työoloja tai yritystoimintaa tuntevia jäseniä tai sotilasvamma-asioita tunteva jäsen sen mukaan kuin asian laatu erikseen säädettyissä asiaryhmissä edellyttää.

Vakuutusoikeus on päätösvaltainen kaksijäsenisessä, lainoppineen ja lääkärijäsenen muodostamassa kokoonpanossa, jollei ratkaistavan kysymyksen laatu edellytä kolmijäsenistä kokoonpanoa ja ratkaistavana on kaksijäsenisen kokoonpanon päätösvaltaan säädetty asia. Kaksijäsenisessä kokoonpanossa käsitelty asia on siirrettävä kolmijäseniseen kokoonpanoon ratkaistavaksi, jos jäsenet eivät ole ratkaisusta yksimielisiä.

Vakuutusoikeuden yksi lainoppinut jäsen on päätösvaltainen, jollei ratkaistavana olevan kysymyksen laatu edellytä kolmi- tai viisijäsenisen kokoonpanon käyttämistä ja ratkaistavana on yksijäsenisen kokoonpanon päätösvaltaan säädetty asia.

Vakuutusoikeudessa lainkäyttöasiat ratkaistaan esittelystä istunnossa. Oikeudenkäynnistä vakuutusoikeu-

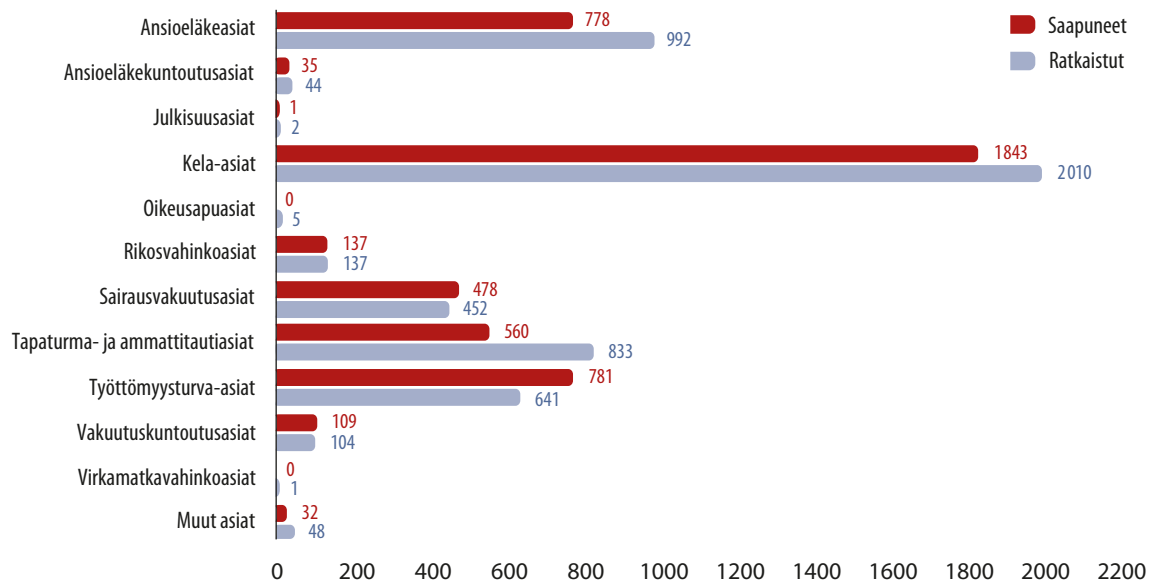

udessa annettussa laissa on säädetty, että asia voidaan myös ratkaista esittelijän esittelystä istuntoa järjestämättä, jos kaikki ratkaisukokoonpanon jäsenet ovat asiakirjoihin perehdyttyään olleet asiasta yksimielisiä ja hyväksyneet päätösluonnoksen perusteluineen eikä yksikään jäsen ole esittänyt istunnon järjestämistä.

Istunnossa puheenjohtajana on joko vakuutusoikeuden ylituomari, osaston johtaja, vakuutusoikeustuomari tai asessori. Esittelijöinä toimivat vakuutusoikeuden esittelijät. Myös asessori tai vakuutusoikeustuomari voi toimia asiassa esittelijänä.

Saapuneet ja ratkaistut asiat

Saapuneet ja ratkaistut asiat pääasiaryhmittäin 2020

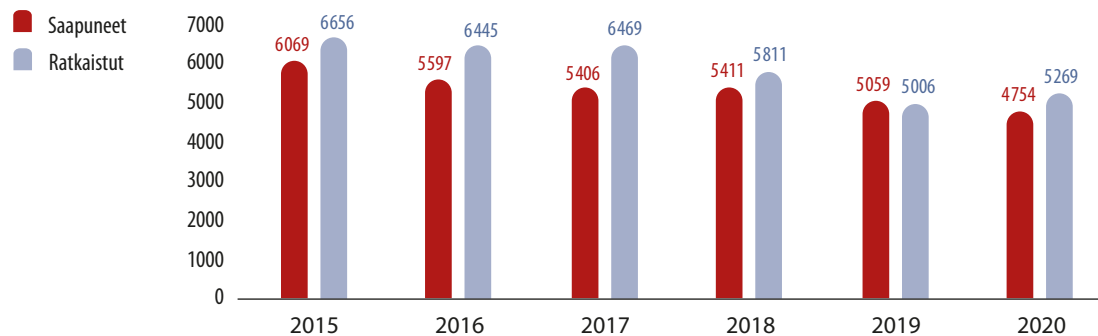
Vuonna 2020 vakuutuslaitosten saapui yhteensä 4 754 asiaa ja ratkaistujen asioiden määrä oli 5 269.

Suurimpana asiaryhmänä olivat eri alojen ansioeläkeasiat, joita ratkaistiin yhteensä 922. Tapaturma-asioita ratkaistiin 769 asiaa ja työttömyysturva-asioita 641 asiaa. Kela-asioista suurimmat

asiaryhmät olivat kansaneläkeasiat, joita ratkaistiin 514 asiaa ja asumistukiasiat, joita ratkaistiin 509 asiaa.

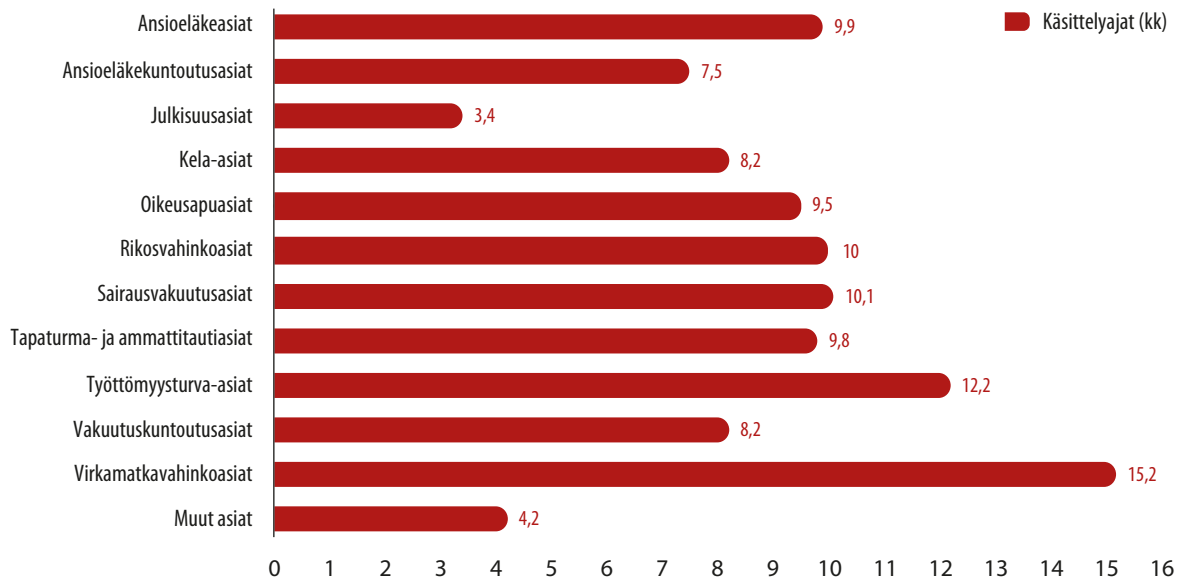
Vireillä olevien asioiden määrä oli vuoden 2020 lopussa 3 514 (edellisenä vuonna 3 904), joten asioita ratkaistiin enemmän kuin niitä saapui.

Saapuneet ja ratkaistut asiat vuosina 2015–2020

Käsittelyajat

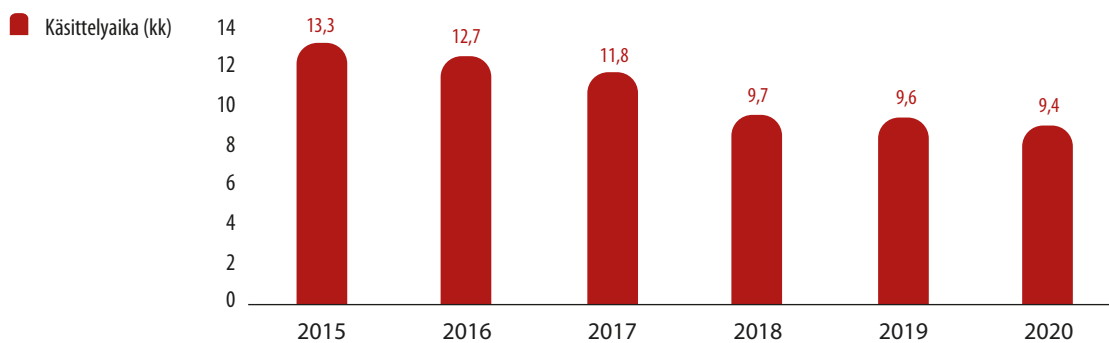
Keskimääräiset käsittelyajat pääasiaryhmittäin 2020

Vuoden 2020 keskimääräinen käsittelyaika on tarkentunut tuomioistuineläköksen kirjanpitoyksikön tilinpäätöksessä esitetystä ja se oli 9,4 kk, eli hieman lyhyempi kuin edellisenä vuonna.

Vakuutusosoikeudessa yli 12 kuukautta vireillä olevia asioita oli kertomusvuoden lopussa 481 asiaa.

Keskimääräiset käsittelyajat vuosina 2015–2020

Ratkaistujen asioiden lopputuloksesta

Vakuutusosoikeuden ratkaisemista valitusasioista 10,2 prosentissa muutettiin alemman asteen päätöstä. Päätöksen poistamista tarkoittavia hakemuksia ratkaistiin 190, joista 72,6 prosenttia hyväksyttiin ja muita hakemuksia ratkaistiin 50 joista 2 prosenttia hyväksyttiin.

Osa vakuutusosoikeuden ratkaisuksista julkaistaan Finlexin säädöstietopankissa osoitteessa <http://www.finlex.fi>. Vuonna 2020 vakuutusosoikeus julkaisi Finlexissä 10 päätöstä.

Muutoksenhaku vakuutusosoikeuden ratkaisuksista korkeimpaan oikeuteen

Korkeimmasta oikeudesta saatujen tilastotietojen mukaan korkeimmalle oikeudelle saapui vuonna 2020 yhteensä 100 vakuutusosoikeuden ratkaisua koskevaa valituslupahakemusta sekä yksi purku-/kanteluasia ja yksi menetetyn määräajan palauttamishakemus. Korkein oikeus myönsi vuonna 2020 valitusluvan kahdessa vakuutusosoikeuden ratkaisua koskevassa asiassa sekä ratkaisi 75 valituslupahakemusta, joista 74 hylättiin ja yksi jätettiin tutkimatta. Vuonna 2020 korkein oikeus ratkaisi yhden valitusasian, jossa vakuutusosoikeuden ratkaisu kumottiin. Purku-/kanteluasioissa annettiin neljä ratkaisua ja lisäksi annettiin yksi ratkaisu menetetyn määräajan palauttamista koskevassa asiassa.

Muutoksenhaku vakuutusosoikeuden ratkaisuksista korkeimpaan hallinto-oikeuteen

Korkeimpaan hallinto-oikeuteen saapui vuonna 2020 yhteensä 18 vakuutusosoikeuden ratkaisua koskevaa asiaa. Korkeimmasta hallinto-oikeudesta saatujen tilastotietojen mukaan korkein hallinto-oikeus ratkaisi vuonna 2020 yhteensä 10 vakuutusosoikeuden ratkaisua koskevaa asiaa, joista kaksi siirrettiin korkeimman oikeuden käsiteltäväksi. Muissa hakemus joko hylättiin tai jätettiin tutkimatta.

Toiminnan tuottavuus ja taloudellisuus

Vakuutusosoikeus on käynyt vuoteen 2020 saakka oikeusministeriön kanssa tulosneuvottelut, joissa on sovittu vakuutusosoikeuden käytössä olevista resursseista kuten henkilöstön määrästä ja määrärahoista sekä tulostavoitteista. Tuottavuus oli vuonna 2020 vakuutusosoikeudessa 45,8 asiaa/henkilötyövuosi (edellisenä vuonna 46,65 asiaa/henkilötyövuosi). Taloudellisuus oli 1 644 euroa/ratkaistu asia (edellisenä vuonna 1 650,23 euroa/ratkaistu asia).

Vakuutusosoikeuden organisaatio ja henkilökunta

Vakuutusosoikeutta johtaa ja sen tuloksellisuudesta vastaa vakuutusosoikeuden ylituomari. Ylituomari valvoo oikeusperiaatteiden soveltamisen ja lain tulkinnan yhdenmukaisuutta tuomioistuimen ratkaisuisissa.

Vakuutusosoikeuden johtoryhmään kuuluvat ylituomari, osastojen johtajat ja kansliapäällikkö. Johtoryhmä tukee ylituomaria vakuutusosoikeuden toiminnan johtamisessa ja kehittämisessä.

Vakuutusosoikeudessa on kolme lainkäyttöosastoa sekä hallinto-osasto.

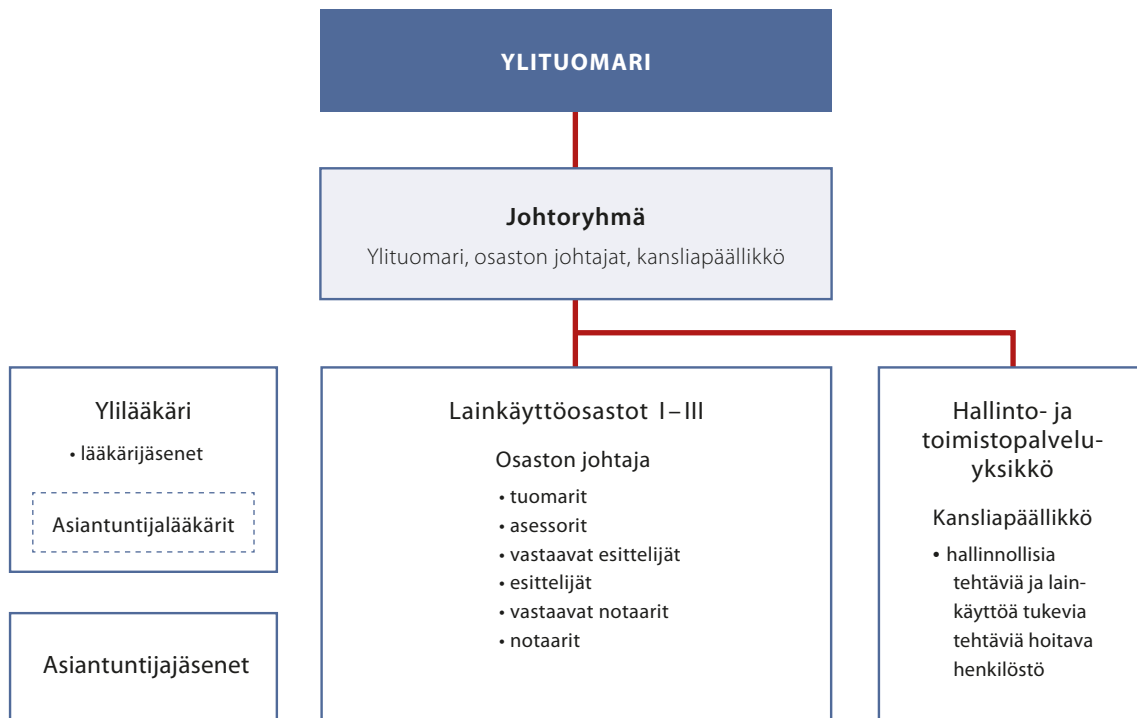
Viraston yhteistoimintaelimenä toimii yhteistyökomitea, jossa on kunkin henkilöstöryhmän ja viraston johdon edustus. Työsuojelutoimikunnassa on samoin kunkin henkilöstöryhmän ja viraston johdon edustus.

Vakuutusosoikeudessa työskentelee noin 110 henkilöä. Lainkäyttöhenkilökuntaa on noin 70 henkilöä ja muuta henkilöstä noin 40 henkilöä. Ylilääkärin lisäksi vakuutusosoikeudessa on kahdeksan sivutoimista lääkärijäsentä. Työoloja tai yritystoimintaa taikka sotilasvamma-asioita tuntevia sivutoimisia asiantuntijajäseniä ja heidän varajäseniään on yhteensä noin 80. Vakuutusosoikeudessa on myös 15 asiantuntijalääkäriä, joiden tehtävänä on antaa lausuntoja eri lääketieteen aloilta.

Vakuutusoikeuden organisaatio

Vakuutusoikeus

Vakuutusosoikeuden lainkäyttöosastot

Lainkäyttöasiat ratkaistaan vakuutusosoikeudessa kolmella osastolla. Lainkäyttöasiat jaetaan käsiteltäväksi osastoille asiaryhmittäin.

Osastoa johtaa ja sen tuloksellisuudesta vastaa osaston johtaja. Osaston johtaja valvoo oikeusperiaatteiden soveltamisen ja laintulkinnan yhdenmukaisuutta osaston ratkaisuisissa.

Vakuutusosoikeuden lainkäyttöhenkilökuntaan kuuluvat ylituomari, osaston johtajat, vakuutusosoikeustuomarit, asessorit ja vakuutusosoikeuden esittelijät. Asessorit ovat tuomarikoulutettavia, jotka nimitetään kolmeksi vuodeksi kerrallaan.

Asioiden esivalmistelusta huolehtivat osaston valmistelyyksikköön kuuluvat notaarit. Vastaava notaari toimii valmistelyyksikön esimiehenä.

Vakuutusosoikeuden ylilääkäri, lääkärijäsenet ja muut asiantuntijajäsenet

Vakuutusosoikeuden ylilääkäri suunnittelee ja kehittää vakuutusosoikeuden lääketieteellistä arviointinnettelyä ja huolehtii lääkärijäsenten töiden yleisestä suunnittelusta ja järjestämisestä sekä työskentelyn tuloksellisuudesta. Ylilääkäri valvoo myös oikeusperiaatteiden soveltamisen ja laintulkinnan yhdenmukaisuutta lääkärijäsenten osalta.

Vakuutusosoikeudessa on lisäksi muita lääkärijäseniä, työoloja tai yritystoimintaa tuntevia asiantuntijajäseniä sekä sotilasvamma-asioita tuntevia asiantuntijajäseniä, jotka osallistuvat asioiden käsittelyyn ja ratkaisemiseen noudattaen, mitä oikeudenkäynnistä vakuutusosoikeudessa annettussa laissa säädetään. Valtioneuvosto määrää ylilääkäriin, lääkärijäsenet, asiantuntijalääkärit sekä asiantuntijajäsenet ja heidän varajäsenensä viiden vuoden toimikaudeksi kerrallaan.

Vakuutusosoikeudessa on edellä mainittujen lääkäri- ja asiantuntijajäsenten lisäksi valtioneuvoston määräämiä asiantuntijalääkäreitä, joilta vakuutusosoikeus pyytää tarvittaessa asiantuntijalausunnon. Asiantuntijalääkäriin lausunnosta kuullaan asianosaisia. Asiantuntijalääkärit eivät osallistu vakuutusosoikeuden ratkaisukokoonpanoon.

Vakuutusosoikeuden hallinto

Vakuutusosoikeuden hallinto-osastoa johtaa kansliapäällikkö.

Yksikössä työskentelevät hallinnollinen lakimies, hallintonotaari, informaattikko, tietohallinnon asiantuntija, kirjaaja, taloussihteeri, henkilöstösihteeri, arkistonhoitaja, toimistosihteerit ja virastomestari, jotka huolehtivat vakuutusosoikeuden hallinnollista tehtävistä, lainkäyttöä tukevista tehtävistä sekä muista virastopalveluista.

Henkilöstön osaamisen kehittäminen ja työhyvinvointi

Ammattitaidon ylläpitäminen ja kehittäminen ovat vakuutusosoikeuden toiminnassa keskiössä. Vakuutusosoikeuden tavoitteena on, että henkilöstön osaaminen on tasapainossa tehtävien ja uusien työvälineiden asettamien vaatimusten kanssa. Vakuutusosoikeudessa toimii osaamisen kehittämisyöryhmä, jonka tehtävänä huolehtia osaamisen kehittämisestä ja koulutuksen koordinoinnista vakuutusosoikeudessa.

Vuonna 2020 vakuutusosoikeuden henkilökuntaa osallistui muun muassa Eläketurvakeskuksen työeläkeaiheisiin koulutuksiin, Editan työoikeuskoulutukseen, FINVAN lääketieteelliseen koulutukseen, tuomioistuinviraston järjestämiin substanssikoulutuksiin niin lainkäytön kuin hallintotehtävien osalta sekä vakuutusosoikeuden omiin lääketieteellisiin koulutuksiin. Ylituomari, osaston johtajat ja kansliapäällikkö

sekä muut esimiehet osallistuivat esimiehille suunnattuun koulutukseen.

Suuren painopisteen osaamisen kehittämisessä vuonna 2020 muodosti uuden asianhallintajärjestelmän HAIPAn käyttöönotto. Vakuutusoikeudessa valittiin virastokouluttajat, jotka osallistuivat ensin itse hankkeen puitteissa järjestettyyn koulutukseen ja jotka sen jälkeen huolehtivat vakuutusoikeuden oman henkilökunnan kouluttamisesta järjestelmän vaiheittain etenevän käyttöönottoaikataulun mukaisesti.

Vakuutusoikeudessa huolehditaan henkilökunnan työhyvinvoinnista ja työssä jaksamisesta. Vuonna 2020 kiinnitettiin erityistä huomiota koronapandemian aiheuttamaan poikkeustilanteeseen sekä sen vaikutuksiin työssäjaksamiseen. Henkilökunnalle järjestettiin yhteistyössä työterveyshuollon kanssa keväällä 2020 kysely etätyöstä ja sen vaikutuksista. Lisäksi henkilökunnalle järjestettiin erilaisia webinaareja työhyvinvointiin liittyvistä asioista. Vakuutusoikeuden työhyvinvointi- ja virkistystyöryhmä toimivat aktiivisesti ja järjestävät henkilökunnalle yhteisiä tapahtumia ja tilaisuuksia, joihin koko henkilökunnalla on omalta osaltaan mahdollisuus vaikuttaa. Vuonna 2020 yhteiset tapahtumat järjestettiin koronapandemian vuoksi virtuaalisina tilaisuuksina.

Kuva virtuaalisen virkistyspäivän omatoimiselta ulkoiluhetkeltä.

Toiminnan kehittäminen

Vuonna 2020 kehittämistoiminnassa jouduttiin nopeasti uuden eteen, kun koronapandemian vuoksi siirryttiin valtioneuvoston ja muiden viranomaisten suositusten mukaisesti etätööhön. Osalle henkilökunnasta etätöy oli entuudestaan tuttua, mutta isolle osalle täysin uutta. Etätöy edellytti erilaisten uusien digitaitojen opettelua. Opettelimme järjestämään etäkokouksia ja osallistumaan niihin muun muassa Skype for Business -sovelluksella ja älypuhelimien puhelinneuvottelutoiminnolla. Myös sähköisen asiakirjamateriaalin käyttö lainkäyttötoiminnassa ja tuomioistuimen hallinnollisten tehtävien hoidossa edellytti uusien työ- ja toimintatapojen omaksumista. Etätöyössä oli myös tärkeää osata johtaa omaa työskentelyään ja huolehtia työn ja vapaa-ajan erottamisesta. Vuosi 2020 oli hyvin opettavainen tältä osin. Sekä itseohjautuvuuden taidot että ICT-aidot kehittyivät kaikilta osin huomattavasti ja uusia taitoja tullaankin hyödyntämään myös tulevaisuudessa toiminnan kehittämisessä.

Hallinto- ja erityistuomioistuinten asianhallintajärjestelmän HAIPAn kehittämishankkeeseen osallistuminen on ollut vakuutus oikeuden toiminnan kehittämisessä tärkeässä asemassa. HAIPA-hankkeessa toteutettiin hallinto- ja erityistuomioistuimille uusi tietojärjestelmä, jossa lainkäyttötoimintaan liittyvää asiakirja- ja muuta aineistoa voidaan käyttää sähköisessä muodossa asian vireille tulosta alkaen sen valmistelussa, ratkaisutoiminnassa ja ratkaisujen tiedoksiannossa sekä säilyttää aineisto sähköisesti asian käsittelyn päättymisen jälkeen. Hankkeen yhteydessä toteutettiin muun muassa kansalaisten ja yhteisöjen sähköinen asiointipalvelu, joka mahdollistaa sen, että muutoksenhakijat voivat hoitaa kaiken

kirjallisen asioinnin, kuten lähettää valituksen, vastata kuulemispyyntöön, lähettää selvityksiä, esittää kysymyksiä ja vastaanottaa vakuutus oikeuden päätöksen sähköisesti. Asiointipalvelu nopeuttaa ja joustavoittaa asiointia, koska asiakirja- ja muuta aineistoa ei tarvitse enää lähettää postitse ja asioita voi hoitaa paikasta riippumatta.

Vakuutus oikeus otti HAIPA-järjestelmän vuoden 2020 aikana vaiheittain käyttöön ja sen käyttöä on laajennettu vuoden 2021 alusta lukien. Tavoitteena on luopua paperiasiakirjojen käytöstä vakuutus oikeuden sisäisessä käsittelyprosessissa ja sisäisiä työ- ja toimintatapoja onkin kehitetty uusi sähköinen työympäristö huomioon ottaen. Tuomioistuinvirasto ja Oikeusrekisterikeskus ovat vastanneet vuoden 2021 alusta lukien järjestelmän jatkokehittämisestä ja ylläpidosta. Vakuutus oikeus on edelleen aktiivisesti mukana järjestelmän kehittämisessä.

Oikeusministeriössä käynnissä olevalla HILDA-hankkeella tavoitellaan tehokkuutta ja nykyaikaisuutta oikeusministeriön hallinnonalan hallinnollisten asioiden käsittelyyn. Hankkeen tarkoituksena on kehittää ja yhtenäistää hallinnonalan virastojen hallinnollisten asioiden työmenetelmiä ja hankkia asianhallintajärjestelmä, jotta hallinnonalalla voidaan siirtyä käsittelemään hallinnolliset asiat sähköisesti ja arkistomaan niiden asiakirjat sähköisesti. HILDA-hankkeen tietojärjestelmäprojekti käynnistyi maaliskuussa 2020. Vakuutus oikeuden henkilöstöä on ollut mukana järjestelmän kehittämisessä muun muassa osallistumalla hankkeen työryhmiin ja muihin käyttäjäkokemuksia kartoittaviin tilaisuuksiin.

Vakuutusoikeudella on edustajat tuomarin- koulutuslautakunnassa sekä hallinto- ja erityis- tuomioistuinten koulutustyöryhmässä, joiden tehtävänä on suunnitella ja toteuttaa tuomioistuinten henkilökunnalle suunnattua koulutusta. Tuomio- istuinvirasto on myös perustanut erilaisia yhteistyö- verkostoja, joiden tarkoituksena on antaa neuvontaa ja tukea tuomioistuimia eri aihealueilla. Vakuutus- oikeudella on edustajat muun muassa kirjaamo- ja arkistoasioiden verkostossa, tuomioistuinlaitoksen viestintäverkostossa, tiedonhallintaverkostossa, riskienhallinnan verkostossa ja tietosuojaverkostossa.

Vuonna 2020 asetettiin korkeimman hallinto-oikeu- den presidentin toimesta työryhmä valmistelemaan kokoonpanosäännösten muutoksia hallintotuomio- istuimissa. Vakuutusoikeudella on edustaja tässä työryhmässä. Lisäksi vakuutusoikeudessa perustet- tiin sisäinen työryhmä, jonka tehtävänä on kartoittaa vakuutusoikeuden ratkaisukokoonpanoihin liittyviä muutostarpeita sekä tukea korkeimman hallinto- oikeuden alaisuudessa toimivan työryhmän toimintaa.

Vakuutusoikeus antoi kertomusvuoden aikana useita lausuntoja koskien eri lainsäädäntöhankkeita, ohjeis- tuksia ja kehittämishankkeita. Lisäksi vakuutusoikeus osallistui Digi- ja väestötietoviraston järjestämään Taisto20-harjoitukseen, jossa harjoiteltiin organisaat- tion toimintakykyä erilaisissa tietoturva- ja tietosuoja- loukkaustilanteissa.

Tulevaisuudessa toiminnan kehittämistä mää- rittää yhä enemmän digitaaliseen työympäristöön siirtyminen. Digitalisaation hyödyntäminen ja sen käytön lisääminen edellyttää kuitenkin sitä, että käy- tettävissä oleva teknologia, verkkoyhteydet ja vies- tintäkanavat ovat toimintavarmoja ja tietoturvallisia sekä yhteensopivia muiden toimijoiden kanssa. Myös tietojärjestelmien asiakastuen tavoitettavuuteen tulee kiinnittää huomiota ja tarvittaessa pystyä lyhyelläkin aikajänteellä lisäämään asiakastuen resursseja. Kerto- musvuoden aikana esimerkiksi verkkoyhteyksissä oli huomattavia ongelmia, jotka vaikeuttivat työtehtä- vien hoitamista. Mainittuihin asioihin tulisi kiinnittää erityistä huomiota valtionhallinnossa ja pyrkiä siihen, että niin tuomioistuimilla kuin muillakin valtionhallin- non toimijoilla on käytössään toimivat ja nykyaikaiset työvälineet.

Vakuutusosoikeuden verkkosivusto uudistui syksyllä. Uudistuksessa keskityttiin parantamaan käytettävyyttä digipalvelulain saavutettavuusdirektiivin mukaiseksi, mobiililaitteet huomioiden. Sivuston visuaalinen ilme koki myös muutoksen ja tavoitteena on ollut kehittää sivusto entistä selkeämmäksi ja helppokäyttöisemmäksi. Verkkosivuille tehtiin saavutettavuusauditointi, jonka pohjalta sivustoa rakennetaan vielä paremmin toimivaksi jatkossakin.

Vakuutusosoikeuden verkkosivut ovat osoitteessa www.vakuutusosoikeus.fi.

Vakuutusosoikeuden toimitilat ovat Helsingissä Pasilassa. Verkkosivuilla on tarkemmat vakuutusosoikeuden yhteystiedot.

Verkkosivuilla on tietoja vakuutusosoikeuden toiminnasta, käsiteltävistä asioista ja henkilöstöstä. Muutoksenhakijalle on tietoa muun muassa asian käsittelyvaiheista, oikeudenkäyntikuluista ja suullisesta käsittelystä sekä sähköisestä asioinnista. Lisäksi verkkosivuilla julkaistaan vakuutusosoikeuden oikeustapauksia.

Vakuutusosoikeuden viestintäsuunnitelma on julkaistu verkkosivuilla.

Vakuutusosoikeus
PL 1005 (Ratapihantie 9)
00521 Helsinki
Vaihe 029 564 3200

Työtilasto 1.1. – 31.12.2020

Asiaryhmä	Vireillä 1/20	Saapuneita	Ratkaistuja	Vireillä 12/20	Keskimääräinen käsittelyaika kk
Ansioeläkeasiat	1 013	778	992	800	9,9
Ahvenanmaan maakunnanhallituksen eläkke	2	1	2	1	21,5
Julkiset eläkeasia	0	2	0	2	
Julkisten alojen eläkeasia	156	152	198	111	9,2
Kuntien eläkeasia	3	0	3	0	15,4
Maatalousyrittäjien eläkeasia	22	46	38	30	10,3
Merimieseläkeasia	6	5	5	6	13,0
Työeläkeasia	756	501	658	599	9,9
Yrittäjien eläkeasia	68	71	88	51	10,9
Ansioeläkekuntoutusasiat	27	35	44	18	7,5
Juel-kuntoutusasia	3	3	4	2	7,4
Mel-kuntoutusasia	1	1	0	2	
Myel-kuntoutusasia	3	2	4	1	6,2
Tel-kuntoutusasia	19	27	34	12	7,5
Yel-kuntoutusasia	1	2	2	1	10,8
Julkisuusasiat	1	1	2	0	3,4
Julkisuusasia	1	1	2	0	3,4
Kela-asiat	1 060	1 843	2 010	981	8,2
16 vuotta täyttäneen vammaistukiasia	31	47	60	22	8,2
Alle 16-vuotiaan vammaistukiasia	74	104	115	69	9,2
Asumistukiasia	161	355	359	186	7,8
Elatustukiasia	23	46	38	31	9,4
Eläkettä saavan hoitotukiasia	64	136	149	57	7,2
Eläkkeensaajan asumistukiasia	79	109	150	49	7,2
Kansaneläke – kuntoutusasia	0	4	0	7	
Kansaneläkeasia	355	505	514	363	10,0
Kansaneläkekuntoutusasia	65	115	150	30	6,0
Kela-järjestelmävirhepoistohakemukse	0	151	147	5	4,6
Lapsilisäasia	42	39	52	32	10,9
Lasten kotihoidon tukiasia	14	17	19	14	10,9
Opintotukiasia	104	144	195	55	7,4
Pitkäaikaistyöttömien eläketukiasia	0	5	0	5	
Rajat ylittävät terveydenhuoltoasia	4	3	5	2	10,6
Sosiaaliturvan soveltamisasia	25	34	35	27	9,2
Sotilasavustusasia	6	9	6	9	10,6
Takuueläkeasia	7	16	9	15	12,3
Vammaisten tulkkauspalvelu	5	4	6	3	11,9
Äitiysavustusasia	1	0	1	0	19,1

Asiaryhmä	Vireillä 1/20	Saapuneita	Ratkaistuja	Vireillä 12/20	Keskimääräinen käsittelyaika kk
Oikeusapuasiat	5	0	5	0	9,5
Ratkaisupyyntö oikeusapupäätöksestä	5	0	5	0	9,5
Rikosvahinkoasiat	100	137	137	100	10,0
Rikosvahinkoasia	100	137	137	100	10,0
Sairausvakuutusasiat	354	478	452	410	10,1
Erytishoitoraha-asia	0	1	0	1	
Muu sairausvakuutuslain mukainen asia	0	0	0	1	
Sairaanhoidokorvausasia	0	13	0	18	
Sairauspäiväraha-asia	0	58	2	77	4,1
Sairausvakuutuslain mukaiset asia	354	399	450	303	10,2
Vanhempainraha-asia	0	7	0	10	
Tapaturma- ja ammattitautiasiat	652	560	833	379	9,8
Maatalousyritt. tapaturma-asia	29	18	37	10	9,3
Mata-kuntoutusasia	1	0	1	0	7,6
Sotilasvamma-asia	7	9	9	7	12,6
Tapaturma-asia	583	475	731	327	10,0
Tapaturmavakuutuskuntoutusasia	32	58	55	35	7,5
Työttömyysturva-asiat	612	781	641	752	12,2
Palkkaturva-asia	37	36	34	39	14,2
Työttömyysturva-asia	575	745	607	713	12,1
Vakuutuskuntoutusasiat	66	109	104	71	8,2
Liikennevakuutuskuntoutusasia	66	109	104	71	8,2
Virkamatkavahinkoasiat	1	0	1	0	15,2
Virkamatkavahinkoasia	1	0	1	0	15,2
Muut asiat	19	32	48	3	4,2
Tuomioistuinmaksujen oikaisuasia	8	4	12	0	6,5
Täytäntöönpanon keskeytysasia	2	15	17	0	1,4
Viivästymisen hyvittämisasia	9	13	19	3	5,3
Kaikki yhteensä	3 910	4 754	5 269	3 514	9,4

Vakuutusoikeus
PL 1005 (Ratapihantie 9)
00521 Helsinki
Vaihde 029 564 3200

www.vakuutusoikeus.fi